

Секція 1. Загальна педагогіка та історія педагогіки

Доротюк В. І. кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу профільного навчання
Інституту педагогіки НАПН
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА МОТИВАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ.

Головною проблемою в освіті є актуальність і сучасність. Компетентність є ключовим терміном сьогодні в освіті. Компетентнісний підхід у навчанні та вихованні дає можливість для творчості та самовираження учасникам освітнього процесу. Сучасна школа – це сучасна ідея виражена сучасною методикою, яка відображає сучасне життя. Кожен навчальний рік ставить нові і нові задачі, змушуючи педагогів відмовлятися від звичного. Питання майстерності вчителя залежать від його вміння бачити спостерігати, як життя народжує нові ідеї, нові відчуття, і відповідно, і визначає нові орієнтири в освіті. Важливим для вчителя є знання психології учня, його світосприйняття, його властивостей і якостей. Несвоєчасно помічені зміни, які визрівають повільно у школярів під впливом освітнього середовища стають причиною неефективності педагогічного процесу. «Хто залишає без уваги мілкі характеристичні типові риси людини, той повинен винуватити сам себе, коли йому доведеться на власну шкоду пізнати його характер за великими проявами» [1] – писав Артур Шопенгауер і ця теза є актуальна в освіті, якщо в ній буде відсутня психологічна складова. Ніяка риса характеру, виражена в реакціях учня, не повинна проходити поза увагою вчителя. Індивідуальність учня, його психологічні особливості лягають в основу його характеристики і слугують побудові прогнозів поведінки і навчальної траєкторії

учня. Під час навчання у школі формується особистість учня. Згідно теорії наведення (Б.Скіннер) особистість є результатом засвоєння суми знань та навичок. Існує біогенетична теорія (З.Фрейд), яка базується на тому, що якості особи закладені в самій природі людини. Окрім того, має місце і соціогенетична теорія, в якій мова йде про те, що людина стає особистістю завдяки впливу соціальних умов життя. Не заперечуючи жодну з теорій, сучасна психологія пропонує ще один важливий фактор формування особистості – це активність самої особистості. Джерелом активності особистості є її потреби. «Потреби виражаються в мотивах, тобто в безпосередніх спонуканнях до дії. Мотив (мотивація) визначає тип поведінки особи, надаючи їй певної спрямованості.» [2] Мотиви відображають життєву мету людини, та змінюються в залежності від віку та обставин. Мотиви є мірилом особистості, але не визначають її межі, оскільки особистість – це рівень розвитку, який досягається не кожною людиною. Компетентнісний підхід в освіті є інструментом особистісного розвитку, передбачає формування гармонійної особистості учня у процесі навчання. З цією метою потрібно своєчасно виявляти інтереси учнів і створювати групи за видами компетентностей. Такі знання допоможуть вчителю не лише сприяти розвитку компетентностей, пов'язаних з інтересами, але і знаходити дійсну мотивацію учнів до навчання. Критерієм оцінки компетентностей учня має бути: «Якість підготовки за провідними предметами, напрямками, що визначаються за кількістю медалістів, переможців олімпіад, конкурсів, кількості вступивших до ВНЗ, за шкільною успішністю» [3] Також необхідно оцінювати кількість школярів, що займаються творчою та науково-дослідницькою діяльністю і активно приймають участь у суспільному житті. При цьому часто виникає питання – чи має вчитель право на застосування власних методів мотивації учнів і формування компетентностей? Воно (питання) виникає тому, що вчитель остерігається втратити багатство власної особистості при виконанні чітко прописаного Стандарту середньої освіти. Освіченість, професійна майстерність вчителя, гнучкість і самостійність мислення, індивідуальний стиль навчання – це необхідні якості педагога для забезпечення

результатів компетентнісно-орієнтованого навчання. Тому вчитель повинен органічно сприймати завдання, що ставить перед ним держава і стати співавтором успішного проекту по формуванню компетентностей учнів.

Висновки:

1. Нам необхідно виростити нове покоління дітей, тому проблему виховання і проблеми навчання мають вирішуватись з урахуванням інтересів і мотивів особистості учня.
2. Навчальний заклад лише тоді стане сучасним, коли він враховує всі соціальні особливості учасників навчального процесу, включаючи і традиції і новаторство.
3. Вчитель повинен сам бути компетентним для навчання компетентностям школярів .

Література:

1. Шопенгауэр Артур. К учению о страданиях мира. Афоризмы и максимы. Л.,1991, 288с. (с.238)
2. Гомезо М. В. Атлас по психологии. М.,2001, 276с. (с.71.)
3. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования. М.,2003, 208с. (с.78)